

Davydenko I., postgraduate student

Berdyansk state pedagogical university, Berdyansk

INTERPRETATIVE POLYPHONY OF THE SCIENTIFIC AND CRITICAL MYTHS OF PUBLIUS OVIDIUS NASO

The present paper concentrates on analyzing of mythological concepts, created in Ovidian studies. Special attention is paid to the immanent conditions of these occurrences. The specifics of their function in the scientific discourse was determined.

Key words: *interpretation, myth, myth creation, mythological theme, mythologization, Ovid, scientific and critical myth.*

УДК 811.161.2'282.2

В. Л. Гойсак, кандидат філологічних наук

Ягеллонський університет, Краків, Польща

ЧУДО У ФОЛЬКЛОРНІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ЛЕМКІВ НА МАТЕРІАЛІ АПОКРИФІЧНИХ КОЛЯДОК

У статті проаналізовано концепт «чудо» на матеріалі апокрифічних колядок з Лемківщини – мало досліджених текстів різдвяного циклу, які виникли на межі фольклору та духовної поезії. Чудеса, які супроводжують народження Божого Дитяти, є однією з визначних рис саме цього жанру. Виявлено чотири основні аспекти розуміння поняття «чудо» у фольклорній мовній картині світу лемків: чудо, яке рятує божественні постаті; чудо, яке зцілює людину; чудо, яке карає; чудо, яке є знаком. Додатково прослідковано паралелі «чудес», які з'являються в українських апокрифічних колядках сусідніх регіонів та польських текстах цього ж типу.

Ключові слова: *етнолінгвістика, фольклор, апокрифічні колядки, чудо, лемківський діалект.*

Апокрифічні колядки є вельми цікавим явищем у народній культурі, яке розвинулось на межі фольклору і духовної християнської поезії. Твори ці мають біблійний сюжет, пов'язаний передовсім з народженням Христа, але не тільки – рідше зустрічаються тексти про розп'яття, допомогу Богородиці грішній душі, зустріч Бога з самаританкою, віднайдення Чесного хреста тощо. Нерідко ці тексти черпають з відомих апокрифів, звідки й прийнята в науці назва – *апокрифічні*. Форма цих творів типова для фольклору, у них виступають типові фольклорні символи, засоби, біблійний сюжет наче пристосовується до народного сприйняття світу.

Апокрифічні колядки добре збереглися у польській культурі, їх дослідженням займався зокрема Єжи Бартмільскі. Він визначив основні характерні риси цих текстів

© В. Л. Гойсак, 2014

[1:31], які можна віднести й до лемківських апокрифічних колядок. За словами дослідника, ці тексти є прикладом фольклоризації Євангелія, тобто оформлення його змісту та ідеї в художній конвенції фольклору [1:32]. Вони по-своєму передають історію народження Ісуса, трагедію вбогого материнства, радість з народження Дитяти. Християнські теми та ідеї втілюються в поезику фольклору.

Українські апокрифічні колядки, на відміну від польських, мало досліджені. Увага дослідників була передовсім прикута до величезного репертуару величальних колядок, зрештою набагато старших за апокрифічні. Крім того, збирачі фольклору часто не включали таких текстів до своїх збірок колядок, класифікуючи їх просто як духовні пісні. Не сприяла їх фіксації й політична ситуація ХХ ст., так, наприклад, у відомій збірці колядок О. Дея колядок цього типу немає взагалі.

Апокрифічні колядки слід відрізнити від коляд церковних, вони є твором народним, прикладом фольклорного тексту і не виконуються в церкві. На Лемківщині колядки цього типу співали під час різдвяного посту на вечорницях (лем. *вечірки*, *вечирки*, *вечурки*), тому інформатори з Лемківщини називають їх *вечірковими*. Можна припустити, що величальні колядки були витіснені церковними на Лемківщині приблизно на початку ХХ ст. [2:12], апокрифічні ж продовжували побутувати доти, доки відбувалися *вечірки*, тобто до середини 40-х рр. Після депортацій на схід та захід обрядовий контекст зник, тому й ці пісні почали забуватися. Сьогодні апокрифічні колядки пам'ятають ще представники старшого покоління, співають їх під час Різдвяних свят та навіть у церквах, хоч колись це не допускалося традицією.

Найстарші записи народних колядок з Лемківщини походять з першої пол. ХІХ ст., серед них є й апокрифічні. Загалом з різних джерел, зокрема й рукописів, мені вдалося зібрати понад 500 лемківських народних колядок, з них досить велику частину складають апокрифічні. Близько 40 текстів (майже всі апокрифічні) я записала під час польових досліджень [детальніше див. 3].

Мета статті – представити сприйняття концепту «чудо», зафіксоване в апокрифічних колядках, його різні функціональні аспекти, а також представити «чудеса», які виступають у лемківських творах цього жанру в ширшому загальноукраїнському та польському контексті.

Невипадковим є вибір саме концепту «чудо», адже чудеса є невід'ємним компонентом досліджуваних текстів, С. Бартмінські навіть вважає їх головною рисою апокрифічності [4:30]. У етнолінгвістичному словнику В. Жайворонок подає таке визначення поняття «чудо»: «явище, нібито викликане надприродними силами, чаклунством, втручанням Божої сили» [5:645]. Чудеса, про які мова в апокрифічних колядках, сприймаються як наслідок втручання Божої сили. У дослідженнях цих творів з'являється термін «міракулярна свідомість» – тобто свідомість, яка очікує постійних доказів Божої присутності в навколишньому світі через перманентне порушення законів природи, і реалізується у формі «малих чудес» [4:31].

Оскільки дослідження проведено на матеріалі фольклорних творів різдвяного циклу, слід почати з того, що чудом є саме народження Христа – воплощення Божого Сина, яке богослови називають «найбільшим і найглибшим таїнством християнської віри», через його значення для спасіння людського роду [6:285]. Отці Церкви підкреслюють, зокрема, велич Божої любові, жертву, смирення й убозтво новонародженого Спасителя, разом з тим зазначають, що народження Месії є джерелом превеликої людської та ангельської

радості. Ці теологічні складові відображені в народних апокрифічних колядках. Але чудес, як виявляється, діється набагато більше і вписуються вони вже у народну теологію Різдва. Термін “народна теологія Різдва” ввів Я. Салій [7 :1526], а всі фольклорні твори, які виконуються у різдвяний час, зокрема й апокрифічні колядки, слід інтерпретувати через її призму. Згадана народна теологія посиляється на загальнокультурну ідею первісного хаосу, щоб показати прийдешні перспективи світу, який вступає в новий етап у момент втілення Бога. Чудеса, які з’являються у досліджуваних текстах можна поділити на кілька груп за функційним критерієм.

1. **Чудо, яке рятує Божу Матір та Боже Дитя або допомагає їм.** Досі співають на Лемківщині колядки про чудо з пшеницею. Діва Марія з Дитям, утікаючи від погоні Ірода, зустрічає селянина, який сіє пшеницю, та благословляє його працю, кажучи, що урожай він збиратиме вже завтра: *Даї, Боже, х’юне, щест, Боже, х’юне, // Жебыс заўтра жаў* (с. Смерековець). Діється чудо: пшениця дозріває за одну ніч і селянин жне її, коли приходить погоня. Цар Ірод довідавшись, що Богородиця проходила тут тоді, коли селянин ще тільки сів пшеницю, завертає коней. Колядки про чудесне дозрівання пшениці були зафіксовані також на Закарпатті, Бойківщині та загалом в Галичині, на Поділлі, Черкащині та в інших регіонах України.

Інші тексти, в яких чудо рятує Божу Матір ще до народження нею Сина, розповідають про те, що багатий господар, до якого Діва Марія проситься на ніч, цькує її собаками. Собаки, упізнавши Богородицю, падають на коліна. Тексти з таким мотивом зафіксовані також на Бойківщині.

*П’іш’а она, п’іш’ла до в’їта за в’оду,
А з в’їта за в’одом йей не ночували,
Лем П’анну Ма’рійу п’сыма вышували.
А псы йей поз’нали, на н’у не брехали,
Пред П’анном Ма’рійом на кол’іна покл’акали.* (с. Лося)

З мотивом поклону собак перегукується мотив чудесного поклону Богородиці усіх живих створінь – тварин та рослин – відображений в апокрифах, зокрема у Сокольсько-му рукописі [8:154-155].

*Іце Матка Біжа гору не перейшла,
Стала си, стала хвильку опочивати,
Стало ей ся, стало галузя кланяти,
Буча і корія, і всяке створія.* (с. Вислок) [9:№30]
*Там с’а іій клан’аўа фше’л’ака з’в’їрина.
Фше’л’ака з’в’їрина, фше’л’ак’е ство’рін’а.* (с. Рихвалд)

Коли Марія хоче викупати новонароджене Дитя, річка сама припливає до неї: *А чим ты го выкупала Марийо?// Сама річка приплынула – алиуя!* (с. Куляшне) [10:368]. Це маленьке чудо зафіксоване й у бойківських текстах.

Щойно народжене Дитя збирається до раю по перину для втомленої Матері. Навіть сама Марія сумнівається, що немовля здатне це зробити. Однак, чи можуть бути обмеження для того, хто створив світ, ще не народившись? – мовиться далі в колядці. Чудесні можливості Дитятка запевнюють про його божественне походження:

*Мамц’у, моя! Мамц’у, по’чекаї го’дину,
А іа п’іду таї до райу, принесу пе’рину.*

*'Сынку, ж Ти мій /Сынку, де ж Ты /того /годен,
'Лици /нейе дв'ї го'дини, як йес с''а на'родиў.
'Мамц''у, /моїа /Мамц''у, а йа /того /годен,
Йа сот'вориў /небо, /земл'у, /ици-м с''а не в'родиў. (с. Перунка)*

Цей мотив відомий і на сусідніх Бойківщині та Закарпатті, загалом в Галичині, а також є серед сучасних записів, здійснених на Черкащині.

2. Чудо, яке зцілює звичайну людину. Подекуди, хоч значно рідше, чудеса допомагають і звичайним людям. Наприклад, у добре відомих на Лемківщині колядках про пошук Божою Матір'ю нічлігу перед народженням Сина. Діву Марію приймає до стайні на ніч господар, у якого є донька-каліка. Дівчинка приходить до Диви Марії уже після народження Дитятка. Богородиця просить її допомогти: – *Ковал'а д'їўчатко, подаї м'ї Дит'атко. // – Йа ты /Дит'а не дам, бо йа /ручок не мам.* Однак дівчинка схиляється по Дитя і зцілюється:

*'Д'їуча с''а схилиўо – /одну /ручку /маўо,
Дит'атко подаўо – /об'ї /ручки /маўо.
'Дому вб'їгаїе, руч'ками ма'хайе,
Ма'мочко, та'тичку, даў м'ї Бог руч'ечку*

І /тота Ма'рїїа, што ў нас ф'л'чера /б'ыўа. (с. Поляни, пов. Новий Санч)

Мотив зцілення хворої дитини відомий з апокрифів. Зокрема, про чудесне зцілення хворого сина розбійника у воді, в якій Марія випрала Ісусові пеленки, йдеться в апокрифічному тексті з Сокольського рукопису XVIII ст. [8:154] та тексті з рукопису Київської Духовної Академії ч. 26 [8:157]. У с. Маластів, за свідченням Антоніни Баюс, співали інший варіант цієї колядки: “*Б'ыўо так, же [Марїїа – прим. В.Г.] /пришїа до меш'кан'а, там /б'ыўа х'вора д'їтина, /котру выку'пали х тїї /води, што Ма'рїїа ку'паўа Ісуса. І д'їтина выздору'в'їа. А н'їзн'їше тот хўон здо'гадаў, же іх т'реба погос'тити і в'ін'н'їшоў за н'ом, але їуш іх не /нашоў*”. На жаль, текст цієї колядки інформаторка вже не пам'ятала. Мотив зцілення дочки-каліки коваля виступає й у легенді, записаній В. Гнатюком серед русинів у Керестурі (Сербія) [11:21-22]. Зафіксований цей мотив і у збірнику закарпатських колядок.

Про чудо, яке допомагає людині, мова й у таких, дещо жартівливих, колядках. Новонародженому Дитяткові пастухи приносять дари, один з них дуже поспішав, упав з драбини й звихнув ногу: *В'їд'тепер йа ўже кал'їка, нещас'ливий аж до /в'їка, бо /ногу /вытхнуў. (с. Поляни, пов. Новий Санч).* Однак, коли пастух приходить до Дитятка, то зцілюється.

*'Пришли до /шопы, за'чали /грати,
'Б'їдний кал'їка /зачаў гул'ати,
Обернуўс'я /с''уда-туда,
Аж с''а ст'рїасўа /ц''їўа /буда –
Так /дуже /гул'аў. (с. Поляни, пов. Новий Санч)*

3. Чудо, яке є знаком для людини. Чудеса в апокрифічних колядках діються навколо народження Божого Дитяти. Всі вони є знаком, свідченням Божої присутності, необхідним для надання подіям божественного характеру та зміцнення віри людей. Однак певна група чудес виконує функцію лише знаків. Таким знаком народження Божого Сина майже завжди є зірка, що з'являється над місцем народження Дитяти – в апокрифічних колядках це здебільшого сарай або стайня, до якої господар пускає переночувати Діву Марію, не підозрюючи, звичайно, що це Божа Мати. Поява зірки або ж яскраве світло, яким світиться сарай, будять господаря серед ночі та є чудесним знаком.

*Вночи опівночи вишов хлопко на двір: «Што то за новина?
Што то за причина, же над мойом шопком зьвізда засьвітила?
А в той час Марія Сина породила. (с. Маластів) [12:318-319].*

*Фс'таваї, 'ж'інко, фс'таваї, 'можес с"а вис'паўа,
Шчо ж'наша ста'йанка с"в'іт'ом зас"і'йаўа? (с. Поляни, пов. Ясло)*

Поява зірки, що осяває місце народження Христа, показує дорогу царям є єдиним чудом, яке виступає і в апокрифічних колядках, і в церковних колядках з Лемківщини, зокрема опублікованих у збірці *Барокові духовні пісні Лемківщини* О. Гнатюк (Львів 2000), крім, звичайно, самого чудесного втілення Бога. Усі інші чудеса, які розглядається в цій статті, у канонічних духовних текстах не представлені. Це дозволяє інтерпретувати їх як частину саме фольклорної мовної картини світу.

Чудо діється, коли пастирі, усі святі, Божа Мати, а також і виконавець колядки, радіючи народженню Божого Сина, п'ють вино з бочки, яка при цьому чудесним способом залишається увесь час повною. Бочку вина приносить ангел або ж купує сам Ісус. Чудесний мотив відомий також на Бойківщині.

*'Зышоў 'ангеў з 'неба, 'прин 'ус 'бочку 'вина,
Почес'туваў фс"іх нас'тыр'іў, 'ішчи 'бочка 'поўна.
'Наниўс"а 'Ісус, на'ніўас" Мар'іа,
На'пилис"а фс"і с"в'йа'тійі, на ос'татку і йа. (с. Пантна)*

Наступні чудеса не пов'язані з народженням Ісуса Христа, вони з'являються в апокрифічних колядках з мотивами розп'яття та воскресіння. На підтвердження воскресіння «руського Бога», а разом з тим його божественності, оживає печений когут, цвіте уже зварена каша.

*Ой ішло дівча в Дунай по воду
Та й оно віділо, та же рускій Біг,
Та же рускій Біг з мертвих встав.
Скоро виділо витцю доповіло.(...)
- Вводи рускій Біг із мертвих уста[не],
Коли каплун перед ня злетит,
Перед мня злетит, красьні запіє.
Єст перед жидом тарель точений,
Тарель точений, каплун печений.
А каплун злетів та й на облак сів,
Та й на облак сів, краснейко запів (...) [9:№ 38]*

У іншому варіанті колядки, записаному в с. Розстайне, чудо діється не тільки з печеним півнем, але й вареною кашею: *А варена каша на мисці завитла, // А печений каплун на столі засьпівав. [12:284].* На Гуцульщині та Покутті також зафіксовані тексти, в яких оживає печений когут, а також і риба, приготована на вечерю, утікає в Дунай.

У колядках про страсті та розп'яття згадується, що на тому місці, куди падає крапля крові Ісуса, з'являється церква: *Де з Ісуса кров капкала, // На тім місці церква стала. [13:9].* Такі мотиви зафіксовані у колядках з Львівщини, Тернопільщини, Бойківщини, Буковини та Гуцульщини, при чому можливі варіанти: з крові – вино, зі сліз – церква, з'являються й інші: з плечей – престולי, з рук – свічки, з личка – образи, з зубів – дзвони, чого немає у віднайденних лемківських текстах.

Коли Божий Син входить до церкви (монастиря), то теж діються чудеса: *Сами му ся врата отворили, // Самы му дзвони дзвонили, // Сами му свічі ся взагаряли.* [14:№ 32]. *Сам апостов ся читав* [15:5]. Мотив служби, яка правиться з нагоди народження Христа і супроводжується чудесами був зафіксований також на Волині, на Львівщині та Івано-Франківщині, а перелік чудес буває й ширшим: самі відкриваються книги, самі застеляються престоли, самі малюються образи, самі служаться служби.

4. Чудо, яке карає. Значно рідше в апокрифічних колядках мова про чудеса, які діються з метою покарання когось за невластиву поведінку. Вище була мова про мотив поклону рослин та тварин Божій Матері. Виявляється, що кілька рослин – терен, осика та кропива – не віддають честі Богородиці, за що їх проклято та покарано. Так осика відтоді завжди трясеться, терен коле, а кропива пече. *Проклята осина, бодай есь ся трясла до суду судного, до віку вічного, // А прокляте терня, бодай есь кололо до суду судного, до віку вічного.* (с. Вислок) [9:№ 30]. *Коп'рива не'кушча – бодай' не'ку' до 'суду суд'ного, до 'ві'ка в'і'чного* (с. Рихвалд).

Чудо карає й жида, який не вірить у воскресіння Христа, кажучи, що повірить тоді, коли оживе печений півень та зацвіте варена каша. Ці чудесні явища діються насправді (про що була мова вище), а жида покарано за невірство: *А старий тот жид стовном став, стовном став, // И так буде стояв до суду судного, до віка вічного.* [12:284] Такий мотив зафіксовано також на Гуцульщині, а на Закарпатті та Бойківщині подібне чудесне покарання зустрічає Ірода та іродове військо у колядках про чудо з пшеницею.

Чудесне покарання зустріло й велику грішницю, яка, сповідаючись, розсипалася в порох. Сюжет цієї колядки нагадує притчу про самарянку.

Йак с"а 'ді'юка спов'і'да'ю, то с"а 'ц"і'ю'а зем трі'д'са'ю,
То с"а 'чорна зем рос'па'ю.

Йак с"а 'ді'юка причаш'ча'ю, то с"а ф'порох розси'па'ю. (с. Білянка)

Апокрифічні колядки дуже добре збереглися у польській культурі, зокрема й у регіонах, які межують з Лемківщиною. Про численні паралелі чудесних мотивів з польськими апокрифічними колядками свідчить порівняння описаних вище чудес з тими, що з'являються у творах зі збірок «Polskie koledy ludowe» [4] та «Kolędowanie na Lubelszczyźnie» [16]. У польських апокрифічних колядках чудеса здебільшого допомагають Богородиці та Дитятку (паралелі – чудесне дозрівання пшениці, поклін собак, річка сама припливає, щоб Марія могла викупати Дитя, таких «маленьких чудес» у польських текстах ще більше: Марія креше вогонь з льоду тощо), значно рідше чудеса допомагають звичайним людям (паралелі: зцілення безрукої дочки господаря, зцілення дитини господаря у купелі Ісуса). Чудесні знаки народження Христа – яскраве світло та зірка над стайнею господаря теж поширенні у польських текстах. Загальна радість втілюється у чудесне привітання народження Спасителя: самі відчиняються двері до храму, загоряються свічі і т.д., у польських варіантах також самі грають органи, самі служаться служби. З чудес, за допомогою яких покарано грішників, у польських текстах віднайдено одну паралель – жид остовпів у текстах про чудо з пшеницею.

Чудеса в апокрифічних колядках свідчать про Божу присутність, супроводжують майже усі дії Богородиці, допомагають передовсім їй як Матері, подекуди допомагають також простим людям. На основі досліджених текстів можна визначити чотири основні функційні домінанти концепту чуда, які закріплені у фольклорній мовній картині світу: чудо допомагає божественним постатям; чудо допомагає людині; чудо є знаком; чудо

карає. Специфіка фольклорного матеріалу, на якому проведено дослідження, спричинила те, що усі розглянуті чудесні явища сприймаються як такі, що діються, за втручання божественної сили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. J. Bartmiński. Ludowe kolędy apokryficzne // Z kolędą przez wieki. Red. T. Budrewicza, S. Koziary, J. Okonia. – Tarnów, 1996.
2. М. Мушинка. З глибини віків. – Пряшів, 1967.
3. В. Гойсак. Мовна картина світу, відображена в народних колядках з Лемківщини. – Горлиці, 2010.
4. J. Bartmiński. Polskie kolędy ludowe. Antologia. – Kraków, 2002.
5. В. Жайворонок. Знаки української етнокультури. – Київ, 2006.
6. о. Ю. Катрій. Пізнай свій обряд. – Львів, 2004.
7. J. Salij. Teologia ludowa Bozego Narodzenia // «Znak», 24 (1972), nr 221, s. 1526 – 1543.
8. І. Франко. Апокрифи та легенди з українських рукописів. – Львів, 2005.
9. Рукопис І. Бірецького з архіву І. Вагилевича (відділ рукописів ЛНБ, Ваг. 30 / п. 5).
10. І. Верхратский. Про говор галицких лемків. – Львів, 1902.
11. В. Гнатюк. Етнографічні матеріали з Угорської Руси. – т. IV. «Етнографічний збірник» т. XXX. – Львів, 1911.
12. Ф. Колесса. Народні пісні з Галицької Лемківщини. «Етнографічний збірник», т. XXXIX-XL. – Львів, 1929.
13. Колядки. Додаток до газети «Нове життя», № 51-52/1996 р.
14. Рукопис І. Бірецького з архіву Я. Головацького (відділ рукописів ЛНБ, Гол. 735 / п. 50).
15. «Наше слово» 17 жовтня 1976 р.
16. Kolędowanie na Lubelszczyźnie. Red. J. Bartmiński, C.Hernas. – Wrocław, 1986.

Стаття надійшла до редакції 11.08.14

В. Л. Гойсак, кандидат філологічних наук

Ягеллонський університет, Краков, Польща

ЧУДО В ФОЛЬКЛОРНОЇ ЯЗЫКОВОЇ КАРТИНІ МИРА ЛЕМКОВ НА МАТЕРІАЛІ АПОКРИФІЧЕСЬКИХ КОЛЯДОК

В статтє провoдиться аналiз концепта «чудо» на матерiалі апокрифiческих колядок из Лемковщины – малоизученых текстов рождественского цикла, возникшего на рубеже фольклора и духовной поэзии. Чудеса, сопровождающие рождение Божьего Сына, являются особенностью именно этого фольклорного жанра. Основные аспекты восприятия понятия «чудо» в фольклорной языковой картине мира лемков можно объединить в четыре основные группы: чудо, спасающее Богородицу и Дитя; чудо, исцеляющее человека; чудо, наказывающее; чудо, являющееся знаком. Дополнительно были прослежены параллели «чудес», появляющиеся в украинских апокрифических колядках из соседних регионов и польских текстах этого же типа.

Ключевые слова: *етнолінгвістика, фольклор, апокрифічні колядки, чудо, лемківський діалект*

THE MIRACLE IN THE LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD OF LEMKO ETHNIC GROUP BASED ON THE APOCRYPHAL CAROL TEXTS

In the article there has been made an analysis of the concept "miracle" based on the apocryphal carol texts of Lemko ethnic group. They are the Christmas carol texts which were written on the bounds of folklore and ecclesiastical poetry. The miracles happening around the act of birth of God's Son are a characteristic feature of these kinds of pieces. The analyzed texts about miracles reveal four ways of understanding the concept of a "miracle" as help to divine forms, a healing, a punishment and a sign. In addition, there have been found some "miracle" similarities in Polish apocryphal carols as well as in some more pieces of this kind from other regions of Ukraine.

Key words: *ethnolinguistics, folklore, apocryphal carols, miracle, Lemko dialect.*

УДК 821.581:159.964.2:396

Война М.О., асистент

КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ДИСКУРС ЖІНОЧОГО БОЖЕВІЛЛЯ У ПСИХОДЕЛІЧНОМУ ПРОСТОРІ ПРОЗИ ЦАНЬ СЮЕ

Стаття присвячена розгляду мотиву жіночого божевілля у творах сучасної китайської письменниці Цань Сюе, біографічним, історичним та культурним передумовам, що вплинули на творчу манеру авторки. Важливу увагу приділено аналізу видозмінених станів свідомості жіночих персонажів, їх соціальним джерелам і поясненням з позиції психоаналізу.

Ключові слова: *божевілля, психоаналіз, фемінізм, психіка, підсвідомість.*

Тема божевілля – одна з наскрізних тем у літературі. Вона завжди викликала до себе інтерес не тільки в силу незрозумілості феномена божевілля, але і в силу того, що була постійним і необхідним чинником літературного процесу, актуалізуючи в епохи «епістемологічного занепокоєння» і стимулюючи розробку нових літературних форм. У розглянутий період стикаються різні підходи до розуміння безумства: літературний, науково-медицинський, побутовий. Ми звернемося до аналізу особливостей інтерпретації теми божевілля на прикладі жіночих персонажів у творах «Хатинка на пагорбі», «Вулиця Жовтої глини», «Стара мандрівна хмарина» тощо.

У своїй творчості Цань Сюе зосередилася на описі саме жіночого божевілля, однак які ж фактори призводять до цих психічних розладів? З. Фройд виявив, що рутинна повторювана хатня робота, проста домашня трудова діяльність сковує та обмежує жінку, і це є першопричиною істерії. Через це, божевілля є гіркою ціною, яку змушена платити жінка задля реалізації власної творчої натури у патріархальній культурі [1: 147]. Довгий час